

УДК 65.011.47:658.27:631.11

Яценко Р. М., магістрант

Науковий керівник - **Рибак Н.О.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Важливою умовою вирішення продовольчої проблеми є раціональне використання виробничого потенціалу, зміцнення матеріально-технічної бази, створення і використання її провідної ланки – основних засобів.

Ключові слова: ефективність, основні засоби, класифікація основних фондів, фондодіддача, фондомісткість.

Агропромисловий комплекс України відіграє визначальну функцію у досягненні продовольчої безпеки суспільства, яка є однією з головних умов незалежності та стійкості держави. В сучасних умовах його стан характеризується глибокими якісними змінами. Зміна відносин власності, нові умови господарювання, структурні зміни в економіці, які супроводжувалися значним зниженням виробництва, вимагають пошуку нових резервів для покращення ситуації. Застосування внутрішніх факторів збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, що є важливою умовою створення економічних резервів для сталого економічного розвитку агропромислового комплексу в майбутньому, можливе за умови раціонального рівня розвитку матеріально-технічної бази та її головної ланки основних засобів. Їхнє значення постійно зростає в умовах освоєння нових, більш продуктивних технологій. Оптимальна забезпеченість основними засобами, їх раціональна будова та використання безпосередньо впливають на зростання обсягів виробництва, підвищення його ефективності [1].

Особливої актуальності набуває питання підвищення економічної результативності використання головних засобів. Підприємствам важливо знати, якою вартістю виробляється валовий продукт, скільки авансованих коштів, у тому числі основних фондів, брало участь у його створенні. Розвиток аграрного виробництва, рівень і темпи виробництва продукції та підвищення продуктивності праці значною мірою залежить від забезпеченості підприємств основними засобами, а також ефективності їх застосування. Від ефективності використання основних засобів значною мірою залежить багато важливих економічних показників діяльності підприємства, тому необхідно постійно аналізувати і знаходити шляхи підвищення ефективності використання основних засобів [3].

Підвищення фондоозброєності і фондозабезпеченості сприяє своєчасному і більш якісному виконанню технологічних операцій у рослинництві, зростанню рівня механізації трудомістких процесів виробництва продукції та збільшенню урожайності сільськогосподарських культур. Управління основними засобами передбачає вибір такого рівня

фондоозброєності і фондозабезпеченості, який дозволить мати підприємству найбільшу фондovіддачу. Абсолютне зростання фондovіддачі є результатом кращого застосування основних засобів. Даний показник ефективності основних засобів будується на принципі порівняння виробничої продукції з усією сукупністю застосованих при її виробництві основних засобів. Він повинен максимально враховувати здатність конкретного підприємства забезпечити основними засобами виробничий процес і відображати дійсну економічну ефективність їх використання.

Загалом рівень ефективності застосування основних виробничих засобів формується під впливом безлічі різних чинників, головних і другорядних, прямих і непрямих, які тісно переплітаються між собою. По перше, це чинники, вплив яких коригується безпосередньо підприємством (макрорівень): забезпеченість основними засобами, стан та структура основних засобів, спеціалізація виробництва, організаційно-технічні можливості, формування та організація роботи трудового колективу, стратегічні цілі підприємства та ефективність менеджменту, фінансовий стан підприємства. По – друге, це фактори сукупного впливу, які створюються функціонуванням декількох підприємств або галузі (мезорівень): наявність та стан земельних ресурсів, природно-кліматичні умови, особливості регіонального розвитку, міжгосподарські зв'язки та партнерські відносини. По – третє, зовнішні чинники, функціонування яких конкретне підприємство не може скоригувати (макрорівень): загальний розвиток економіки, державне регулювання, рівень розвитку науки та науково-технічний прогрес, ставка банківського відсотка.

Значуще місце у підвищенні результативності застосування головних виробничих засобів займають оборотні засоби. Ефективність застосування основних виробничих фондів знижується через нестачу оборотних засобів. Важливим є встановлення раціонального співвідношення між основними та оборотними засобами, адже лише їх оптимальне сполучення дозволяє підвищити ефективність господарювання. Також необхідно враховувати застосування специфічного типу основних засобів - землі. При оцінюванні рівня ефективності використання основних засобів слід враховувати вартість земельних ділянок разом з вартістю капітальних витрат на поліпшення земель.

Прискорення науково-технічного прогресу чітко проявляється у кількісному зростанні та якісному вдосконаленні основних і оборотних засобів, які разом з трудовими й земельними ресурсами складають базу сільськогосподарського виробництва. Переведення галузі на індустріальну основу, впровадження прогресивних промислових технологій, обсяги та якісні характеристики кінцевого продукту визначаються чисельністю та якісним складом основних і оборотних засобів, які б відповідали потребам підприємств. Кількісний ріст та якісне удосконалення основних і оборотних засобів, їх концентрація у провідних галузях виробництва сприяє поглибленню технологічного поділу праці, розвитку міжгалузевих та міжгосподарських зв'язків, здійснює революційний вплив на зміст аграрної

праці, характеризує глибину й масштаби виробництва. У цій ролі основні та оборотні засоби виступають матеріально-речовим чинником виробництва, а також чинником удосконалення суспільних відносин.

Одним із головних чинників підвищення ефективності основних засобів є їх оновлення та технічне вдосконалення. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу дає змогу підвищити рівень механізації та автоматизації виробництва, продуктивність праці робітників, сприяє заощадженню матеріальних витрат, підвищує культуру та безпеку виробництва.

Однією з причин незадовільних темпів відтворення основних засобів аграрного виробництва є недосконалість амортизаційної системи, яка не відповідає виробничим витратам основного капіталу, а також використовує кошти амортизаційного фонду не за призначенням [2]. Крім того, вважаємо, що погіршення загального стану матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств прямо пов'язано з недостатністю власних коштів, що зумовлює актуальність пошуку найбільш ефективних зовнішніх джерел покриття. Серед найбільш поширених можна виокремити фінансовий лізинг та банківське кредитування.

Таким чином, підвищення економічної продуктивності застосування основних засобів аграрного підприємства здійснюється через встановлення забезпеченості ними підприємства та його структурних підрозділів, визначення відповідності величини, складу і технічного рівня фондів необхідності в них; визначення обсягів їх росту, оновлення та вибуття; вивчення технічного стану основних засобів і особливо їх активної частини – машин та обладнання, визначення ступеня використання основних фондів, визначення впливу використання основних фондів на обсяг виготовлення продукції та інші економічні та фінансові показники діяльності підприємства; виявлення резервів зростання фондів, збільшення обсягу виробництва продукції та прибутку за рахунок покращення застосування основних засобів.

Список літератури

1. Артеменко Л., Мариненко Н., Крамар І., Гац Л. Продовольча безпека України в умовах військової агресії: стан та перспективи. Соціально-економічний розвиток України: про-блеми та перспективи. 2022. С. 45-56.
2. Захарчук О.В. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств України та їх модернізація / О.В. Захарчук // Економіка АПК. 2016. № 7. С. 72-79.
3. Орошан Т. А., Кухта К. О. Дослідження ефективності використання основних фондів. Агросвіт. 2019. № 4. С. 51–55.